

GLEMMER DU

TÅRNBY KOMMUNES LOKALHISTORISKE TIDSSKRIFT

NOVEMBER / DECEMBER 2019

GLASVÆRKET I KASTRUP

Glasmagere og glasarbejdere

NUMMER 6 / 2019

Forside:

Kastrup Glasværk inden for i hytten. Glasmagerne Peter Jensen, Gustav Haack og Leck ved deres arbejde. Læg mærke til drengene til højre. Fra deres fyldte 10. år kunne de arbejde på glasværket. Man kaldte dem for hyttedrengene.

Fotograf: Carl Flensburg

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B4403

Copyright:

Ophavsretten på billederne og illustrationerne tilhører Tårnby Stads- og Lokalarkiv, en anden institution eller en professionel fotograf. Fotografierne må ikke bruges i andre sammenhænge uden tilladelse. Har du brug for et billede eller en illustration, kan du henvende dig til Tårnby Stads- og Lokalarkiv.

For enkelte billeder har det været umuligt at finde frem til den retmæssige ophavsretsindehaver. Dersom Tårnby Stads- og Lokalarkiv krænker ophavsretten, er det ufrivilligt og utilsigtet. Såfremt du mener, der er materiale, der tilhører dig, bedes du derfor kontakte bibliotek@taarnby.dk

Kilder:

Diverse folketællinger og kirkebøger

A18 Kastrup Glasværk A/S blandt andet følgende løbenumre: Pe6, Pe7, Pe8, Pe9, Sko1
Tårnby Kommunes udklip 14.5.1952-13.2.1954

Slægtstavle for blandt andet Ebert www.holmnielsen.dk/ehh/odden/indexa.html

A160 Ragnvald Vilhelm Herman Ebert - slægtstavle

A539 Heinrich Hjalmar Jens Olsen – personlige papirer, slægtstavler, fotografier m.m.

Meyer, Karl: De Forenede Bryggerier 1891-1916. København

Jubilæumsskrift for Dansk Glasmagerforbund 1883-1933

Interview med et familiemedlem til Klas Samuelsson

Hvis du vil vide mere:

Tjek arkivets del af bibliotekets hjemmeside på www.taarnbybib.dk

ISSN 1397-5412

© Tårnby Stads- og Lokalarkiv 2019

Tidsskriftet GLEMMER DU

Tekst og redaktion: Lone Palm Larsen

Layout: Anne Petersen

GLASVÆRKET I KASTRUP

Glasmagere og glasarbejdere

Glasværket har været en del af Kastrup siden 1840'erne. Virksomheden havde sammen med andre store virksomheder skabt et industriområde med mange arbejdspladser. Arbejderne var stolte af det – det gav identitet. Også i nutiden giver det stolthed – generationer med tilknytning til Kastrup og glasværket ved, hvor de stammer fra.

Gennem forskellige glasmagere, der har haft tilknytning til glasværket, vil vi kigge på, hvordan Kastrup Glasværk dannede sit eget lille samfund – på godt og ondt.

Det eneste, der er tilbage af Kastrup Glasværk er salgsafdelingen, som lå ved Nørreport. Adressen var Nørre Voldgade 12. Bygningen er fra 1895, og året efter flyttede glasværkets direktør Duus ind på 3. sal. Han var direktør fra 1873 til 1907, men var ikke den daglige leder.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv

Kastrup Glasværk blev startet i 1847 med produktion af grøntglas – altså flasker af forskellige slags. Glasværket var kulfyret, så der var brug for let adgang til havnen – ligesom den selvfølgelig også var en fordel, når produkterne skulle videre til køberne.

Fabrikken blev dengang bestyret af bogholder Christian Dall. I folketællingen fra 1850 står Bernhard Friehling som inspektør for glasværket. Fra 1864 blev det bestyrer Anton Johnsen, der tidligere havde været på Mylenberg Glasværk ved Rold Skov. Dette glasværk blev nedlagt i 1863-1864, og inventaret overgik til Kastrup, der samtidigt begyndte med hvidtglasproduktion.

I samme periode gik glasmagerfaget, fra at være håndværksmestre med få håndværkere og lærlinge, til at blive fabrikker med ansatte. Lauge mistede deres betydning med Næringsloven af 1857. De gamle regler var væk, og det betød mange konflikter mellem arbejdstagere og arbejdsgivere – sådan var det også mellem glasmagere og glasværk.

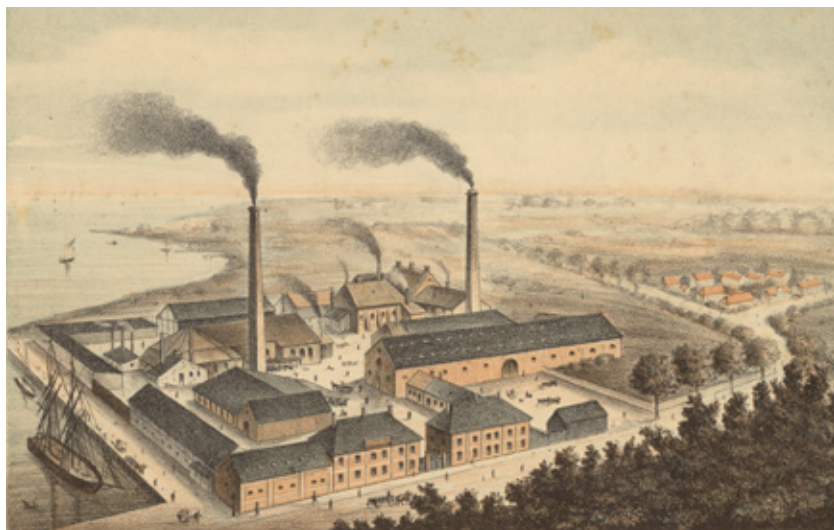
PETER VON DER AHÉ

Alt så ud som om, Peter von der Ahé skulle have en fremtid på Kastrup Glasværk. Hans

storebror Charles Rudolf født i 1858 var allerede i lære som glasmager i Kastrup. Han var i grøntglasproduktionen, som ikke blev anset som lige så fint som hvidtglasproduktionen. Familien kom til Kastrup omkring 1858-1859. Peter blev født i Tårnby Sogn, men hans et år ældre storebror, Rudolf, var registreret som født i København.

I Kastrup Glasværkets arkiv er der flere protokoller over de ansatte. Protokol Pe8 omhandler glasmagerens ansættelsesperioder, grønt- eller hvidtglasproduktion og hvor

GLASVÆRKET I KASTRUP

Litografi af Kastrup Glasværk efter tegning af P. J. Ørsted fra 1885.
Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B1523

gode de ansatte var til deres arbejde – foruden at ansættelser ved andre glasværk – både i ind- og udland – også blev registreret. Det bliver til en lille biografi med vurdering af den enkelte glasmager. Det siger også en hel del om, hvordan virksomheden opfattede de ansatte.

Om Peter von der Ahé har glasværket noteret i protokollen Pe8, at han var lærling 1873-1877. Han fortsatte sin ansættelse i Kastrup som udlært indtil 1904. Imens han var på Kastrup Glasværk, boede

han i glasmagerrækkerne sammen med sin kone og tre børn. Derefter kom han til Aarhus Glasværk indtil 1905. I en kort periode var Peter tilbage i Kastrup i 1905. Det vides ikke, om hans familie var med frem og tilbage mellem Århus og Kastrup. I 1905 vendte han tilbage til Århus, hvor familien helt sikkert var med. Der var han glasmager indtil 1917. Så han var faktisk en stor del af sin tid som glasmager på Aarhus Glasværk.

Protokollerne er ikke helt samstemmende. I en anden af

Hytte 1 og 5 med personalet stående uden for. Fotograferet 1879.
Foto: Tårnby Stads- og Lokalarliv, B1518

glasværkets protokoller Pe7 er der nævnt en periode fra den 15. februar 1882 til den 15. juli 1883, hvor Peter ikke var på Kastrup Glasværk. I protokollen Pe6 står, at han var tiltrådt på Kastrup Glasværk den 15. april 1883, og et andet sted er han listet som grøntglasmager med fratrædelse fra den 15. august 1884 for at arbejde på Frederiksberg. Der var meget røre mellem glasmagerne og glasværket, så det kan måske være derfor protokollerne ikke er entydige.

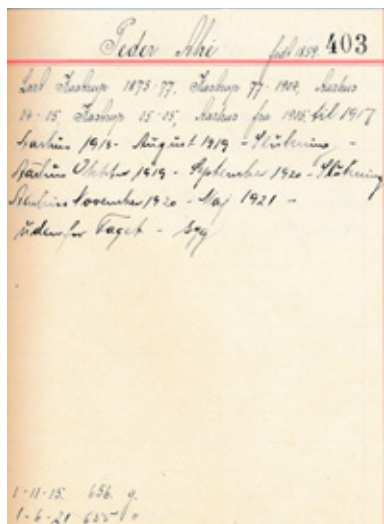
Frederiksberg Glasværk var oprettet i 1880 på Peter Bangs Vej, hvor det var et uafhængigt værk. Der havde været strejke på Frederiksberg i efteråret 1883, da glasværket krævede treholdsskift. Det betød et vist opbrud i, hvem der arbejdede hvor, og Peter von der Ahé blev glasmager på Frederiksberg. De anerkendte arbejderne foreningsret, men chikanerede på andre måder arbejderne ved at bedømme deres flasker for hamrede, dvs. ikke gode nok til eksport, og

ORGANISERING

Perioden 1882-1883 var meget turbulent, da glasmagerne forsøgte at organisere sig i en fagforening. Det lykkedes den 10. maj 1883 at etablere Danmarks Glasmagerforening, som i 1892 blev omdøbt til Dansk Glasarbejderforbund.

De tre bestyrelsesmedlemmer var alle fra Kastrup Glasværk. Den første formand var Peter Christian Andreas Hagen, som var søn af en glasmager og født i Kastrup i 1851. Severin Sandberg blev kasserer, han var født i Norge omkring 1854. Som sekretær blev Bernhard Jensen valgt.

På grund af fagpolitisk engagement blev nogle nødt til at skifte fag eller søge job i udlandet – en del tog springet helt og emigrerede til Amerika. Andreas Hagen tog til Frederiksberg i 1884 og i 1888 til København – det kan ses af, hvor hans børn blev født. I folketællingen for København fra 1895 boede han og familien i Tuborgs arbejderboliger, hvor han var købmand. I 1890 var han detailhandler i Haraldsgade.

Side i Kastrup Glasværks protokol Pe8 om Peter von der Ahé, hvor hans ansættelser står samt de karakterer han fik for dygtighed, opførsel og ædruelighed.

Illustration:

Tårnby Stads- og Lokalarliv

dermed fik de mindre pr. flaske. I 1907 overgik værket på Peter Bangs Vej til Kastrup Glasværk og blev helt lukket i 1926. Som nævnt er Peter von der Ahé senere antaget på Kastrup Glasværk igen. Det er opført, at han havde et ”ret godt” forhold til fabrikken.

Aarhus Glasværk startede i 1898, men kom i vanskeligheder fra starten af. Det blev overtaget af Fyens Glasværk

fra Odense i 1902. Driften på Aarhus Glasværk var meget ustabil – især fra slutningen af Første Verdenskrig og indtil de lukkede helt i 1927.

Peter von der Ahé arbejdede her fra 1918 til august 1919, så var der slukning på Aarhus Glasværk, derefter var han glasmager igen fra oktober 1919 til september 1920. En ny slukning indtil november 1920, hvor Peter igen arbejdede indtil maj 1921. Præcis hvad en slukning og en standsning betød, vides ikke. Ved en standsning – med de gamle potteovne – kunne der udbetales lidt ventepenge, men ikke nok til at en familie kunne leve af det. Blandt andet derfor tog glasmagerne rundt mellem de forskellige glasværker – indlands og udenlands – i disse venteperioder. Med de nye kummeovne skulle der ikke ventes på, at glasset blev smeltet. Processerne kunne foregå samtidigt.

Efter maj 1921 har han formentlig ikke længere været glasmager, da der i protokollen anføres, at han var uden for faget og derefter at han var blevet syg.

Kastrup Glasværk har givet Peter von der Ahé karakterer den 1. november 1915: seks i dygtighed, fem i opførsel og seks i ædruelighed – skalaen er fra et til seks, hvor seks er det højeste. Han var på det tidspunkt 56 år, og havde været udlært glasmager i 38 år. Endnu en vurdering blev foretaget den 1. juni 1921, hvor han fik seks i dygtighed, fem i opførsel og nu fem i ædruelighed.

Da Peter blev syg og måtte stoppe med at arbejde som glasmager, kom han på et tidspunkt til Kastrup. Han boede med sin lillebror, Theodor, i Alleen 72, mellem 1921-1925. Her ernærede han sig som cigarhandler. Theodor havde sin barbersalon i ejendommens ene stuelejlighed, og Peter havde cigarforretning i den anden stuelejlighed. Han døde som 66 årig. Peter begravedes i Århus, selvom han døde i Kastrup.

Theodor von der Ahé flyttede med familien til Alleen 72, omkring 1918. Han startede formentlig først med sin barberforretning. I folketællingen 1925 boede hans bror, cigarhandler Charles Rudolf, også i ejendommen. Fotograf: Carl Flensburg Foto: Tårnby Stads- og Lokalkarkiv, B4615

HENRY VON DER AHÉ

Peters søn, Henry, blev også glasmager. Ifølge protokollen Pe8 stod han i lære fra 1900 til 1904. Han var i Århus i 1904-1905, for at have en kort periode i Kastруп i 1905, og derefter komme tilbage til Aarhus Glasværk samme år, hvor Henry arbejdede uafbrudt indtil 1917. Derefter var der en usikker periode for glasværket med mange korte ansættelser for Henry indtil 1925.

Henry blev også vurderet – hele tre gange. I 1915 med seks i dygtighed, fem i opførsel og fire i ædruelighed. Igen i 1921 med en bedre karakter i ædruelig på fem – de øvrige karakterer var det samme. Hvori mod den usikre periode med mange slukninger på Aarhus Glasværk ikke var befordrende for Henry, som den 1. september 1925 fik fem i dygtighed, fem i opførsel og nu fire i ædruelighed.

I protokollen Pe7 er der også en anden mindre uoverensstemmelse, hvor det er angivet, at Henry arbejdede for Kastруп Glasværk fra januar 1916 indtil juni 1917.

Louis von der Ahé kom med sin familie til Tårnby omkring 1859. Det er formentlig hans søn, Theodor, der har udformet billedrammen, som er lavet af cigarkasser.

I folketællingen 1880 stod han i tømrelære. Louis søn, Peter, var de sidste år cigarhandler, måske stammer cigarkasserne til billedrammen herfra. Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, R16

Henrys mor Henriette Alvine Amanda Ebert stammede også fra en glasfamilie – Ebert. Hendes far var glasmager Ernst August Vilhelm Ebert født 1837. Han var i øvrigt farbror til isenkræmmer Hermann Ebert, som senere sad i sognerådet for Sundbyerne og som har givet navn til Eberts Villaby.

Familien Ebert var en meget stor og forgrenet slægt, som slog sig ned i Kastrup, da de emigrerede fra Tyskland. De fleste var glasmagere gift med døtre af glasmagere.

Som alle glasmagere flyttede de mellem de forskellige glasværk – eksempelvis for at lære mere efter lærlingetiden og for at flytte derhen hvor der var arbejde og god løn.

Også Henrys lillebror Thorlej Peter Rudolf von der Ahé var ansat som barn på glasværket fra han var 11-14 år. Det kan ses af Kastrup Glasværks Arbejdsregister for børn 10-14 år.

CHARLES VON DER AHÉ

Som nævnt havde Peter en storebror, der også var glasmager. Han hed Charles Rudolf von der Ahé og blev født den 23. april 1858. Charles kom i glasmagerlære den 1. april 1873 på Kastrup Glasværk. Både Charles Rudolf og Peter gik i Kastrup Glasværks Skole, og dermed var de nogle af glasværkets børnearbejdere, der var under 14 år. I protokollen Sko1 for skolen kan det ses, at

Charles begyndte der i 1867 og Peter året efter. Desværre slutter protokollen i 1871 og arkivet har ikke protokollerne 1872-1899. Derfor er det kun Charles eksamen den 24. april 1871, som afsløres. Han fik ”godt” i religion, læsning, skønskrivning og regning samt ”meget godt” i retskrivning. Karaktererne for alle eleverne blev udskrevet fra skolen under navnet ”Kastrup Fabriksskole”.

Da Charles var 11 år modtog familien fattighjælp – det ses af folketællingen fra 1870. Hvad der har sat familien i den ulykkelige situation, vides ikke. I kirkebøgerne og folketællingerne står der skiftevis styrmand, skipper og sømand om Charles og Peters fars erhverv. Det kan være et enkelt uheldigt år, for efterfølgende står familien ikke som understøttet af sognet. Om det var minder herfra, der gjorde, at Charles trådte ind i fagforeningen, kan der kun gisnes om, men Kastrup Glasværk afskedigede ham på grund af hans fagpolitiske engagement. I øvrigt kaldte ledelsen det for social forening – underforstået at den var socialistisk.

I vinteren 1885 forlangte direktør Duus, at alle organiserede glasarbejdere på Kastrup, Hellerup og Helsingør Glasværk skulle træde ud af fagforeningen. Da Charles udtrådte af foreningen, blev han genantaget som grøntglasmager. Glasværket har noteret, at han var en ”god glasmager”.

Fyringen har sandsynligvis været i 1885, hvor ledelsen afskedigede flere for at være medlem af glasmagernes første fagforening. Charles blev gift i 1880 og havde flere børn, han har sikkert ikke haft råd til at være uden arbejde. Desuden boede glasmagerne ofte i glasmagerrækkerne, så de risikerede også at blive smidt på gaden, når de ikke længere var ansat. Han måtte indordne sig under Kastrup Glasværks

betingelser om ikke at organisere sig.

I juni 1888 fratrådte han sin stilling på glasværket for at blive opvarter på et dampskib. Det var muligvis et skib til Amerika. I alle tilfælde kan det ses af folketællingen for 1890, at hans kone, Caroline Sophie, og fem børn var uden hovedforsørger. Det er noteret i folketællingen, at Charles var i Amerika, men sendte ophold – dvs. penge – til familien. Kort efter tog hele familien til USA – omkring 1890-1891, da deres næste barn blev født i Illinois. Den gren af familien bor fortsat i Amerika, hvor sønnen Charles Theodor von der Ahé født den 29. august 1882 i Kastrup, fik skabt en større butikskæde i Californien.

FØR ORGANISATIONSFRIHEDEN

Tre andre glasmagere blev også opsagt på grund af fagligt og politisk arbejde i april 1885.

Det kan ses i glasværkets protokol Pe6.

Andreas Hagen arbejdede godt og var ansat på glasværket 1873-1885. Gustav Thede arbejdede godt og var glasmager 1876-1885. Bernhard Jensen med et ”ret godt” forhold til fabrikken med en ansættelse fra 1880 til 1885.

Alligevel blev de opsagt.

Kastrup Glasværks personale. Fra venstre nr. 2 op ad muren: inspektør for glasværket, Anton Johnsen. Bagerst fra højre nr. 4 er glasmager Peter Olsen – bag ham Carl Johan Olsen. De er ikke beslægtet.

Fotograferet omkring 1905-1910.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B8329

GLASVÆRKET I KASTRUP

LÆRLINGEN CARL JOHAN OLSEN

Det fik senere stor betydning for Dansk Glasarbejderforbund, da Carl Johan Olsen kom i lære som glasmager på Kastrup Glasværk. Han blev lærling den 1. august 1890 og skulle arbejde med hvidtglas. Efter læretiden, der varede indtil 1894, blev han fortsat i Kastrup indtil 1898, hvor han arbejdede som glasmager.

Han blev født på fødselsstiftelsen den 19. december 1875. Hans mor var 30 år, da hun fik Carl Johan. Hun hed Christinne Olsdatter, som senere blev ændret til Olsen. Der var ikke nævnt nogen far til Carl Johan, og der var heller ikke en udlagt barnefader til ham ved fødslen. Carl Johan fik faktisk navnet Karl, men bortset fra fortegnelserne ved hans fødsel og død blev det ikke brugt.

Selv kaldte han sig for Carl Johan. Hans mor havde allerede fået en ”uægte” datter, Anna Marie Olsen, i 1868.

Carl Johans far, Poul Cristian Frederiksen, var 22 år, da han blev dømt til at betale for sin søn, indtil han blev 14 år. Christine blev gravid, mens hun tjente hos M. Broberg i perioden fra den 1. maj 1874 til den 1. november 1875.

Chancen for at få en uddannelse, når man som Carl Johan var et ”uægte” barn af en ugift kvinde, var meget lille dengang, men hans fremtidsudsigter blev forbedret ved, at Christine blev gift den 7. november 1878 med arbejder Niels Peter Jakobsen. Han var søn af gårdmand Jakob Williamsen fra Sundbyøster, men Niels Peters far døde, inden han blev konfirmeret.

I 1880 boede Niels Peter og Christine samt hendes to børn i Sønder Bygade, det nuværende Ved Stationen. Det vides ikke, hvor Christines to børn har opholdt sig inden giftemålet. I 1882 fik ægteparret tvillinger. Efter Carl Johans konfirmation den 13. april 1890 begyndte hans voksenliv. Han boede stadigvæk med sin mor og stedfar.

Christine Olsen med sin datter Anna Marie og sin søn Carl Johan. Selvom han var søn af en ugift kvinde, fik han alligevel en faglig uddannelse som glasmager. Fotograferet omkring 1878.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalkarkiv, B8740

Fra 1879 var Niels Peter ansat på Kastrup Bryggeri, som dengang lå på Kastrup Værk – også kaldet Bryggergården. I 1885 flyttede bryggeriet til Saltværksvej. I 1891 blev bryggeriet en del af De Forenede Bryggerier. Produktionen af øl ophørte helt i Kastrup i 1905, da havde Niels Peter Jacobsen lige haft 25 års jubilæum.

Han blev ovenikøbet nævnt ved en jubilæumsudgivelse for De Forenede Bryggerier i 1916, selvom han havde været død siden 1906.

HEINRICH OG HJALMAR JACOBSEN

I 1896 blev Christine og Niels Peters tvillinger konfirmeret. De hed henholdsvis Hjalmar Julius Jan Jakobsen og Heinrich Theodor Niels Jakobsen.

Det kan være, at en af bryggeriets afbillede arbejdere, er Niels Peter Jakobsen. Han var ansat i over 25 år. Han døde den 26. marts 1906. Yderst til venstre står Jens Andersen, han var en anden af de faste medarbejdere på Kastrup Bryggeri. Han fortsatte på De Forenede Bryggerier og fik 40 års jubilæum. Fotograferet omkring 1903-1905.

Fotograf: Carl Flensburg

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B8741

Deres mor var da 52 år og deres far 47 år. En måned senere blev Carl Johan gift med Henriette Jensine Rasmussen og har formentlig fået deres egen bolig. Carl Johan var stadigvæk glasmager på Kastrup Glasværk.

Kort efter kom tvillingerne også i lære på Kastrup Glasværk. Ligesom med så mange andre familier havde det nok en positiv effekt, at Carl Johan – deres halvstorebror – allerede var ansat på glasværket. De er nævnt i protokollen Pe6, men desværre uden nogen angivelser af, hvornår de var startet. Formentlig har de været lærlinge. De to brødres ansættelse blev kortvarig, idet de begge – sammen med to kammerater fra Kastrup – druknede ud for Salholm den 29. maj 1898. De fire drenge var mellem 14 og 16 år.

GLASMAGER

C. J. OLSEN

I 1898 rykkede Carl Johan og hans kone Henriette til Hellerup Glasværk. På det tidspunkt havde de fået deres første barn, Elof Frants Olsen, som blev født den 1. april 1897.

I Politiets Registerblade, hvor alle i København blev registreret i perioden 1890-1923, står der, at de boede i Hellerup Glasværks boliger fra den 1. maj 1899 til den 1. november 1902. Imens de boede her fik deres sidste barn, Heinrich Hjalmar Jens Olsen – født den 16. februar 1899. Da han blev født efter, Carl Johans halvbrødre var druknet, fik han deres navne – Heinrich Hjalmar.

Familien kom tilbage til Kastrup i 1902, hvorefter i hvert tilfælde Carl Johan var i London. Det står i protokollen Pe9. I 1903 vendte han tilbage til Kastrup Glasværk, hvor han blev indtil juli 1919. I en anden af glasværkets protokoller, Pe7, står Carl Johan som tiltrådt august 1902, fratrukket oktober 1902, for at tiltræde igen i marts 1903 og først fratrukket juli 1919, hvor han helt forlod jobbet som glasmager på Kastrup Glasværk for at blive forretningsfører for glasarbejdernes fagforening.

Heller ikke Carl Johan Olsen kunne undslå sig at blive vurderet af glasværket efter karakterskalaen fra et til seks. Han var en meget dygtig glasmager

for han fik seks både i 1915 og i 1917. Til gengæld fik han fire i opførsel, det vil sige hans forhold til virksomheden – C. J. Olsen blev netop i december 1915 valgt til forretningsfører for Dansk Glasarbejderforbund. Karakteren steg dog til fem i 1917. Han var også meget ædruelig, Kastrup Glasværk gav ham højeste vurdering begge gange.

Glasmaker Carl Johan Olsen med sine kone Henriette og deres to drenge – Henrich i midten og Elof til højre. Elof blev senere gift med en datter af en glasmager fra Kastrup Glasværk. Fotograferet 1906. Foto: Tårnby Stads- og Lokalkarkiv, B3902

Den 20. oktober 1894 indtrådte Carl Johan Olsen som medlem i fagforeningen – Dansk Glasarbejderforbund. Det var lige efter en strejke, flaskemagerne havde haft i Kastrup. De ønskede en stigning på 10 øre pr. 100 flasker, foruden at glasmagerne ikke ville betale for de fejl, der kom i flaskerne, fordi glasmaterialet ikke var i orden på grund af ting, arbejderne ikke var herre over. Lønnen for hvidtglasemagerne var højere end for flaskemagerne. Årslønnen lå på mellem 1.100 og 1.400 kr. med en arbejdstid fra kl. 6 til kl. 17, dog ikke om søndagen. Det fremgik af en ”lønstatistik”, som fremkom på et delegeretmøde i Rømersgade i marts 1894.

Carl Johan Olsen kom med i arbejdsløsheds-kassen fra den 1. april 1907 og i hjælpe-kassen fra den 1. april 1908. Han meldte sig også ind i Dansk Ligbrændingsforening fra den 16. februar 1912, indtil han blev livsvarigt medlem af foreningen fra den 20. juni 1931. Han udfærdigede i 1915 en sidste vilje, hvor han tilkendegav, at han ville brændes. De to vidner var glasmager Peter Olsen og smelter R. Ludwig

Carl Johan Olsen fejredes på sin 60 års fødselsdag af glasmagere og sognerådsformand Richardt Jacobsen. Det foregik hjemme hos Olsen på C. M. Larsens Allé 9.

Fotograferet 19. december 1935.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B6830

begge fra Kastrup Glasværk. I juli 1919 blev Carl Johan fuldtidsforretningsfører, og arbejdede ikke længere på Kastrup Glasværk. Han forblev på posten indtil den 28. juli 1941, hvor han blev æresmedlem af Dansk Glasarbejderforbund.

Formentlig har Carl Johan og Henriette boet i glasmager-rækkerne allerede fra omkring 1902-1903, og indtil han ikke

længere var glasmager i 1919. Familien var opført i glasværkets boliger på Alleen både i folketællingen 1906 og i 1911. Herefter flyttede de til Søvangs Allé 17.

I 1919 blev Elof gift med Erna Ester Marie Sundman. Hun var datter af glasmager Johan Emil Sundman og Ida Maria Karolina Ahlgreen. Erna boede i Sals Allé 4 – i glasmager-rækkerne – med sine forældre.

Hvor Elof i kirkebogen var oplyst sammen med sine forældre i Tårnby Kommunes nyopførte ejendom, Søvang. Elof og Erna mødtes i ”salen” i glasmagerrækkerne, det kan læses i deres bryllupssang, som nok er skrevet af Elofs bror, Heinrich. Faktisk kan en lejlighedssang være en god kilde til at se små og store familiebegivenheder, som der ikke kan læses om andre steder.

Det var den yngste søn af Carl Johan og Henriette, Heinrich Hjalmar Jens Olsen, der har samlet personlige papirer, slægtstavler, fotografier m.m. om sin slægt. Materialer, der bidrager til et mere helstøbt billede af glasmager C. J. Olsen, der i øvrigt blev indvalgt i sognerådet for Socialdemokratiet i 1917 og var næstformand i sognerådet indtil sin død.

Hjemme hos Carl Johan og Henriette, da de var flyttet til C. M. Larsens Allé 9. Heinrich var stadigvæk hjemmeboende – han overtog lejligheden efter sine forældre. Det er ham, der har bevaret papirerne om sine forældre. Fotograferet i 1938.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B3905

Bortset fra Kastrup Glasværk var alle andre danske glasværk, der producerede flasker, nedlagt i 1927. Inden da havde aktieselskabet, der styrede flaskeovnene i Århus, Ålborg, Frederiksberg, Hellerup og Kastrup, standset dem på skift. Det betød mange arbejdsløse flaskemagere, som skulle have understøttelse og finde ny beskæftigelse. Som forretningsfører var det noget, der skar C. J. Olsen i hjertet – faget var truet af maskiner.

Den 10. september 1942 døde Carl Johan Olsen og hans ønske om at blive bisat og brændt blev opfyldt. Sundby Krematorium var fyldt til randen, fortælles det i nekrologerne fra begivenheden. Der var faner fra alle afdelingerne og fra hovedforbundet af Dansk Glasarbejderforbundet, foruden fra De Samvirkende Fagforbund og repræsentanter fra Kastrup Glasværk A/S. Der var deltagere fra de mange foreninger, han havde været aktiv i.

Dansk Glasarbejderforbund med tre faner i baggrunden. Carl Johan sidder i midten. Den første fane blev indviet den 5. juni 1887, og blev straks efter taget med til Grundlovsfest på Nørre Fælled.

Fotograferet omkring 1940-1941.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B3909

KLAS SAMUELSSON

I 1915 kom glasmager Klas Samuelsson til Kastrup Glasværk med sin hustru, Hanna Alvilda Andersen. Han blev født den 23. december 1892 i Sverige. Han var udlært fra Surte Glasværk ved Göteborg fra 1907 til 1909. Om han har været organiseret vides ikke, men Svensk Glasarbejderforbund blev oprettet i 1898.

Efter læretiden havde Klas arbejde de næste par år som glasmager, de følgende år fra 1910 og indtil 1912 var han uden

for faget. Herefter tog Klas til Bergen, hvor han mødte sin hustru Hanna, som blev født i Norge i 1895. De to blev gift i 1914, året efter tog de til Kastrup Glasværk.

Klas blev kaldt "Den store svensker" blandt glasmagerne, som ofte brugte øgenavne om hinanden. Han blev noteret til at arbejde på glasværket fra 1915 til marts 1920, hvor han stoppede for at blive murerarbejdsmand. Han kom tilbage som glasmager i august 1920,

Glasmager Klas Samuelsson – kaldet "Den Store Svensker" – står som nr. 3 fra venstre. Det var fotograferet, før han blev ansat på Kastrup Glasværk i 1915.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B8722

men blev afskediget den 22. marts 1921. Klas blev genansat den 4. november 1921. Kastrup Glasværk har noteret, at han under en slukning i efteråret 1922 hævdede boligodtgørelse, men han sagde op til begyndelsesdagen for at forlade faget. Ifølge glasværket var det en kompensation, som glasmageren kun var berettiget til, hvis han startede igen efter slukningen.

Også Klas Samuelsson fik karakterer af Kastrup Glasværk. Den 1. november 1915 gav de ham fire i dygtighed, fem i opførelse og fem i ærdelighed – skalaen er fra et til seks, hvor seks igen er det højeste. På det tidspunkt var han lige startet i Kastrup. Igen den 11. april 1917 blev han vurderet til fem i dygtighed, seks i opførelse og fem i ærdelighed. Selvom Klas var ansat indimellem i

Dansk Svovlsyre & Superphosphat-Fabrik A/S brugte ballonflasker, som blev produceret på Kastrup Glasværk blandt andet af Klas Samuelsson. Her ses tapningen fra en af fabrikkens værksteder på Syrefabriksvej 30. Fotograferet omkring 1905.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B1505

1920-1921, havde glasværket ikke foretaget en vurdering af ham for perioden.

Der fortælles at han pustede de store flasker til Syrefabrikken. Det var et meget hårdt arbejde for lungerne. Måske var det grunden til, at han indimellem tog andet arbejde.

I 1930 folketællingen var Klas eksempelvis arbejdsmand på Dansk Porcelænsfabrik i Kastrup. Hvornår han præcist kom tilbage til glasmagerfaget er uvist.

Hanna måtte som andre hustruer indimellem hente sin mand hjem fra Havnecafeen, så han ikke brugte for meget af lønnen på øl. Det hårde og varme arbejde på glasværket kunne godt få glasmagerne til at drikke lidt for meget. Glasværket vurderede det åbenbart ikke som et problem, da de syntes han var ædruelig. Jern-Hanna, som hun blev omtalt, havde sit at se til. Syv fødsler, hvor et barn døde, foruden det fortælles, at Hanna vaskede alle gulvtæpperne, de typiske svenske løbere, i en balje – et stort og tungt arbejde for et ret lille kvinde.

Klas og Hanna fik børnene: Gøsta Henry, Hjørdis Ovidia, Ruth Viola, Oskar Asbjørn, Solveig Oda, Vinny Margrethe og Svend Erik. I folketællingen fra 1940 var Klas glasmager i Kastrup, foruden at sønnerne Gøsta og Oskar på det tidspunkt også var på glasværket som glasværksarbejdere.

Det var ikke alle glasmagere, som boede i glasmagerrækkerne. Det gav mere i løn, hvis man ikke boede i glasværkets boliger, men så skulle der også betales husleje et andet sted. Ofte betød det også længere til arbejdet.

Familien Samuelsson boede ikke fast i glasmagerrækkerne. Omkring 1916 boede familien på Cypersvej 30 med sønnen Gøsta, der lige var født. Desuden var der en fjerde person, som var en ugift søster til Klas, der også var med i husholdet – hendes navn var Klara Otilia Samuelsson og hun blev født den 18. oktober 1897 i Sverige.

Blandt gulvskrubbedammerne, som glasmagernes hustruer blev kaldt, ses Hanna Samuelsson – kaldet Jern-Hanna, nr 2 fra højre. Hun var meget sej og stærk, derfor fik hun kælenavnet. Fotograferet omkring 1920 hvor familien Samuelsson stadigvæk boede i glasmagerækkerne.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B1762

JOHAN SAMUELSSON

Klas var ikke den eneste af hans søskende, der tog fra Sverige for at arbejde på Kastrup Glasværk. Hans storebror, Johan Albin Samuelsson, tog turen i 1917. Han var blevet gift med Selma Emilia Johansson i 1913, og de havde to mindre børn med til Kastrup. I protokollen Pe7 fra Kastrup Glasværk kan det ses, at både Johan og Selma arbejdede der. Selma var en af de kvindelige

indbærere. Det var hun fra september 1917 til maj 1918 og igen fra februar til juni 1919. Hvem der passede børnene, der var født i 1913 og 1914, imens deres mor arbejdede, er uvist. Der var ganske vist børneasylet, der var tilknyttet til Kastrup Kirke, men for de fleste arbejdere var det en stor udgift. Johan var registreret i glasværksprotokollerne fra maj 1917 til juni 1919 – formentlig som ufaglært glasværksarbejder.

I folketællingen 1921 var Johan fabriksarbejder på Vølund og i 1930 var han på porcelænsfabrikken på Skøjtevej.

Også brødrenes søster Klara, som i 1916 boede sammen med Klas og Hanna på Cypernsvej, arbejdede en enkelt måned på Kastrup Glasværk i august 1917.

Johan døde 74 år gammel på plejehjemmet på Pyrus Allé. Indtil hans kones død i 1959 boede de i Søvangs Allé 13, hvor de havde boet siden den 15. april 1922. Først var familien flyttet ind på Fannys Allé

– nuværende Engmarken – i en lidt mindre lejlighed i Tårnby Kommunes byggeri den 15. april 1921. Det kan ses i arkivets database over de første, der flyttede ind i det kommunale byggeri – Søvang.

I kirkebogen ved Johans død står han som forhenværende glasværksarbejder.

ET LANGT LIV MED GLASVÆRKET

På et tidspunkt omkring 1917 flyttede familien til Kastrup – og måske fra det tidspunkt var

Måske blev Klas og Hannas børn passet på Børneasylet i Kastruplundgade. Asylet var knyttet til Kastrup Kirke, og var oprettet for, at børnene kunne blive passet, mens forældrene var på arbejde. Glasværkets skole var ikke en mulighed for så små børn. Fotograferet omkring 1912-1915.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B3808

det til glasmagerrækkerne. Det ses, da Hjørdis blev indberettet som født i Kastrup ved folketællingen i 1930. Familien har boet i glasværkets boliger fra omkring 1920. Det vides med sikkerhed, at i november 1929 havde Klas og hans familie deres bopæl i Kastruplundgade 18, det opgives som adressen ved folketællingen i 1930. I 1940 folketællingen er familien flyttet til Parmagade 29 i Sundby, hvor de også boede i 1948, da den yngste søn skulle konfirmeres. Det fortælles at familien Samuelsson var flyttet tilbage

til glasmagerrækkerne først i 1950'erne. Dengang var den yngste søn soldat. Han fik en halv dags orlov hos sin mor og far i glasværkets boliger, inden han skulle tilbage på kasernen igen. Hanna og Klas flyttede til Teglkåsvej 4 i en lejet lejlighed. Det var midt i 1950'erne. Ejendommen var opført i 1946 og var på alle måder moderne – særligt i sammenligning med glasmagerboligerne, som var omtrent 100 år ældre. Omkring 1963-1964 flyttede de til en pensionistbolig på Nordmarksvej 105. Ejendommen var fra 1960. Hanna kom på

Blandt de mange arbejdere, der er opstillet i anledning af Kastrup Glasværks 100 års jubilæum, står glasmager Klas Natanael Samuelsson født i 1894 i Sverige. Fotograferet i 1947.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalkiv, B1510

plejehjem i 1995. Hun blev 102 år gammel og oplevede at få brev fra Dronning Margrethe og håndtryk fra borgmesteren i anledning af hendes 100 års fødselsdag.

I et interview i 1989 til et norsk ugeblad forklarede Hanna om, hvordan ægteparret havnende i Kastrup. Hun var vokset op i Flesland uden for Bergen, hvor der lå et glasværk. Her havde hun set den flotte svenske fyr, Klas Samuelsson. Hendes norske forældre havde langt fra været begejstret for alliancen

med en svensker, fordi Norge var blevet en selvstændig nation i 1905. Alligevel blev de to gift. Desværre lukkede glasværket efter et par år, og glasmagerne fik tilbud om arbejde i Danmark. Det var ved lodtrækning, at det endte med at blive i Kastrup, familien Samuelsen slog sig ned.

I en alder af 63 år arbejdede Klas stadig i 65 graders varme med det hårde arbejde med at puste store flasker, det afslørede en artikel i B.T. fra den 23. juni 1954. Det arbejde havde han haft i 20 år.

Kastrup Glasværk - til højre ses siloer og bygningen kaldet det lille magasin samt smedjens snoede skorsten. Til venstre ses marketenderiet. Fotograferet 1960.

Foto: Tårnby Stads- og Lokarkiv, B5561

Den 29. marts 1957 fik både Klas og Hanna dansk statsborgerskab, dermed kunne de også få folkepension, som netop var indført den 1. april 1957. Efter et hårdt arbejdsliv

ved Kastrup Glasværk med de varme ovne var det ganske velfortjent.

Stemningsbillede af Købmandsgården i Alleen ved Kastrup Glasværks glasmagerrækker. Fotograferet i 1947.

Foto: Tårnby Stads- og Lokarkiv, B7372

TÅRNBY STADS- OG LOKALARKIV

Du kan henvende dig til arkivet i bibliotekets åbningstid. Se åbningstiderne for biblioteket på www.taarnbybib.dk

En del materiale kan du finde i TÅRNBY-RUMMET på Tårnby Hovedbibliotek, Kamillevej 10

De lokalhistoriske fotografier fra Tårnby kan du se på www.arkiv.dk

Du kan se de lokalhistoriske udstillinger

MIDT PÅ AMAGER og KASTRUP GLAS på Kastrupgårdsamlingen, Kastrupvej 399
Se åbningstider på www.kastrupgaardsamlingen.dk

PERMANENTE og SKIFTENDE UDSILLINGER på Plyssen, Amager Strandvej 350
Se åbningstider på www.plyssen.dk

Selvbevidste glasslibere og glasmagere på Kastrup Glasværk omkring 1908-1912.

Bagerste række fra venstre:

Glasmager Wetzel, ubekendt, glassliber Lars Larson (norsk) og glasmager Carl Johan Olsen.

Midterste række:

Ubekendt, glasmager Alex Roland og Anton Løfgren.

Siddende forrest:

Glasmager Sofus Hansen, glasmager Christian Petersen og glasmager Lundemann.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalkiv, B7820

VIL DU VÆRE MED TIL AT SKRIVE TÅRNBY'S HISTORIE?

Hvis du også har været ansat på Kastrup Glasværk, må du meget gerne skrive dine erindringer. Det kan også være, du har noget at fortælle om din familie, som har arbejdet på glasværket. Arkivet er meget interesseret i din fortælling.

Du kan også fortælle, hvad du ved om de billeder, der er i dette Glemmer Du.

Skriv til arkivet på bibliotek@taarnby.dk og fortæl din egen historie.